

Problems of formation of socio-cultural competence in the system of professional competence of students

Umut KODIROV¹

Samarkand State University named after Sharof Rashidov

ARTICLE INFO

Article history:

Received December 2022

Received in revised form

15 December 2022

Accepted 20 January 2023

Available online

15 February 2023

Keywords:

socio-culturology,
professional competence,
cultural approach,
cognitive function,
linguistic approach,
communicative activity.

ABSTRACT

Our scientific article talks about problems in the formation of students' professional competence and socio-cultural competence. Socio-cultural competence is an integral characteristic of a person, which is expressed by the presence of tolerance and open attitude toward representatives of different language communities, his theoretical and practical readiness for socio-cultural activities, and a personally conscious positive attitude towards him. It is important to have deep and solid knowledge, skills, and experience aimed at effectively solving specific professional tasks in the context of intercultural communication. Socio-cultural competence helps effective intercultural communication, allows to understand the emotional and cognitive characteristics of another nation and prevents the formation of the ideology of national exclusivity. The formation of socio-cultural competence helps to realize one's own value, to understand all aspects of one's own culture, to compare it with the culture and language of another nation.

2181-1415/© 2023 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol4-iss1/S-pp154-160>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Talabalarining kasbiy kompetentligi tizimida sotsio-kulturologik malakani shakllantirish muammolari

АННОТАЦИЯ

Калит сўзлар:

ijtimoiy-madaniy
tadqiqotlar,
kasbiy kompetentsiya,
kulturologik yondashuv,
kognitiv funktsiya,

Ilmiy maqolamizda talabalarining professional kompetentligi va sotsio-kulturologik malakasini shakllantirishdagi muammolar haqida soʻz yuritiladi. Ijtimoiy-madaniy kompetentsiya – bu shaxsning integral xususiyati boʻlib, u turli til jamoalari vakillariga nisbatan bagʻrikenglik va ochiq munosabatning mavjudligi, uning

¹ PhD researcher, Samarkand State University named after Sharof Rashidov. Samarkand, Uzbekistan.
E-mail: kodirovumut.uz@mail.ru, kodirovumut.uzb@gmail.com

lingvistik yondashuv,
kommunikativ faollik.

ijtimoiy-madaniy faoliyatga nazariy va amaliy tayyorligi, unga nisbatan shaxsan ongli ijobiy munosabatda bo'lishi ifodalanadi. Madaniyatlararo muloqot sharoitida aniq kasbiy vazifalarni samarali hal etishga qaratilgan chuqur va mustahkam bilim, malaka va tajribaning mavjudligi e'tiborli jihatdir. Ijtimoiy-madaniy kompetentsiya samarali madaniyatlararo muloqotga yordam beradi, boshqa millatning hissiy va kognitiv xususiyatlarini tushunishga imkon beradi va milliy eksklyuzivlik mafkurasi shakllanishiga to'sqinlik qiladi. Ijtimoiy-madaniy kompetentsiyani shakllantirish shaxsning o'z qadr-qimmatini anglash, o'z madaniyatining barcha qirralarini tushunish, uni boshqa xalqning madaniyati va tili bilan taqqoslashga yordam beradi.

Проблемы формирования социокультурных навыков в системе профессиональной компетентности студентов

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

социокультурология,
профессиональная
компетентность,
культурологический
подход,
познавательная функция,
языковой подход,
коммуникативная
деятельность.

В научной статье рассматриваются проблемы формирования профессиональной компетентности студентов и социокультурных компетенций. Социокультурная компетенция – интегральная характеристика человека, которая выражается в наличии толерантности и открытого отношения к представителям разных языковых сообществ, его теоретической и практической готовности к социокультурной деятельности, личностно осознанном положительном отношении к нему. Важно иметь глубокие и прочные знания, навыки и опыт, направленные на эффективное решение конкретных профессиональных задач в условиях межкультурной коммуникации. Социокультурная компетентность способствует эффективной межкультурной коммуникации, позволяет понять эмоционально-когнитивные особенности другого народа и препятствует формированию идеологии национальной исключительности. Формирование социокультурной компетентности помогает осознать собственную ценность, понять все аспекты собственной культуры, сопоставить ее с культурой и языком другого народа.

KIRISH

Inson salohiyatining quvvati, odamlarning tabiiy va ijtimoiy qiyinchiliklarga dosh berishga tayyorligi ko'p jihatdan ta'lim tizimi faoliyatining samaradorligiga bog'liq. Milliy ta'limni takomillashtirish jarayonida zamonaviy texnologiyalarni joriy etilishi, ta'limni modernizatsiya qilish va rivojlantirish, shuningdek, bo'lajak mutaxassislarni tayyorlash sifatini oshirish va ta'limni ilm-fanga yanada yaqinlashtirishga xizmat qilayotgan zamonaviy texnologiyalarning ahamiyati yildan-yilga ortib bormoqda. Ayni paytda, bunday texnologiyalar ta'lim faoliyatiga doir yondashuvlarni qayta ko'rib chiqishni, shuningdek ularning jamiyat va alohida ijtimoiy guruhlariga ta'sirini tahlil qilishni talab qilmoqda. Ana shunday texnologiyalardan biri virtual sinflardir.

Universitetlarda ingliz tili darslarida kulturologik yondashuvdan foydalanish talabalarning ijtimoiy-madaniy kompetentsiyasini ularning kasbiy mahoratining bir qismi sifatida va shaxsning integratsiya xususiyati sifatida rivojlantirishga imkon beradi, bu turli tillar hamjamiyatlari vakillariga nisbatan bag'rikenglik va ochiq munosabat mavjudligi bilan tavsiflanadi. Ijtimoiy-madaniy kompetentsiya madaniyatlararo muloqotning samarali bo'lishiga, boshqa millatning hissiy va kognitiv xususiyatlarini tushunishga imkon beradi va milliy eksklyuzivlik mafkurasi, ya'ni o'z qobig'iga o'ralib qolishiga to'sqinlik qiladi. Ijtimoiy-madaniy kompetentsiyani shakllantirish shaxsning o'zini o'zi qadrlashini anglash, o'z madaniyatining barcha tomonlarini tushunish, uni boshqa xalqning madaniyati va tili bilan taqqoslashga yordam beradi.

1996-yilda "Yevropa uchun asosiy kompetensiyalar" simpoziumida M. Stobart yevropalik talabalar uchun integratsiyalashgan asosiy kompetensiyalarni shakllantirdi:

1. Siyosiy va ijtimoiy kompetensiyalar (qarorlar qabul qilish va ular uchun javobgarlikni o'z zimmasiga olish, ziddiyatli vaziyatlarni hal qilish va davlat institutlarida faoliyat ko'rsatish qobiliyati);

2. Madaniyatlararo kompetensiyalar (bir-biriga va boshqa madaniyat, din vakillariga hurmatni singdirish; dushmanlik va irqchilik, ksenofobiya (xorijiy kishilarga nisbatan g'arazli munosabatda bo'lish) paydo bo'lishining oldini olish, ko'p madaniyatli jamiyatda hayotga tayyorlash);

3. Kommunikativ kompetensiyalar (ijtimoiy hayotda o'zaro munosabatlar uchun mas'ul, tushunish va muloqot qilish qobiliyati, bir nechta xorijiy tillarni bilish);

4. Axborot texnologiyalari kompetensiyalari (zamonaviy texnologiyalarga ega bo'lish, axborotni tanlash va reklama va ommaviy axborot vositalariga tanqidiy munosabatda bo'lish);

5. Kasbiy kompetentsiya (o'z kasbi doirasida uzluksiz o'rganish qobiliyati) [1].

Shunday qilib, asosiy kompetensiyalar qo'llanilishi jihatidan universal va o'ziga xos xususiyatga ega. Asosiy kompetensiyalarning tarkibiy qismlari turli ko'nikmalarni shakllantirish nazarda tutadi, bir-biridan mustaqil, chunki ular barkamol ko'p qirrali shaxs bo'lishga qaratilgan. Asosiy kompetensiyalarni shakllantirish jarayoni insonning butun hayoti davomida sodir bo'ladi. Kompetentsiyani shakllantirish uch komponentli tizimda amalga oshiriladi: rasmiy ta'lim (ta'lim muassasalarida), norasmiy ta'lim (o'z-o'zini tarbiyalash) va norasmiy ta'lim (ijtimoiy tajriba va atrof-muhit bilan o'zaro munosabat) [2].

Universitet talabalariga chet tilini kompetensiyaga asoslangan yondashuv doirasida o'rgatish talaba kelajakda o'qituvchilik, tarjimonlik, diplomatik va kasbiy sohalarida amalga oshirishi mumkin bo'lgan kasbiy kompetensiyani o'zlashtira olishni nazarda tutadi [3].

Ijtimoiy-madaniy kompetentsiya va uning turli jihatlarini o'rganish bilan T.N. Astafurova, E.I. Vorobyev, M.A. Bogatyreva, E.A. Jezhera, M.M. Merkulova, N.G. Muravieva, I.A. Qish, I.K. Yartseva, N.N. Sergeeva va boshqalar, xorijiy amaliyotda esa sotsial-madaniy kompetentsiyani kommunikativ yo'nalish doirasida o'rganish ustida M. Kavano, S.R. Cotten, B. Wilson, U.K. Essays, A. Maleki, W. Littlewood, V. Ngaboyera, S. Saleh, S. Shimotsu-Dariol, D.H. Mansson va S.A. Myers kabi olimlar ish olib borgan [4].

Tadqiqotning dolzarbligi yuqori darajadagi kasbiy kompetensiyaga ega bo'lib, jahon ilmiy hamjamiyatiga integratsiyalashuv va zamonaviy iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy sharoitlarda harakatchanlik, tezkorlik qobiliyatiga ega bo'lgan, yuqori darajadagi ko'nikma va malakaga ega bo'lgan bitiruvchilarni tayyorlash davlat darajasidagi siyosat

bilan bog'liq. Madaniyat va xalqaro hamkorlik sohasidagi ijtimoiy-madaniy kompetentsiyalarni efirga uzatish, madaniyatlararo muloqotga tayyor kadrlar yaratish masalasi, bitiruvchilarning ijtimoiy-madaniy kompetentsiyalari darajasiga qo'yiladigan talablarni oshirish muhim vazifa bo'lib, bitiruvchilarni tayyorlash tizimida ijtimoiy-madaniy kompetentsiyani shakllantirishni ta'minlaydigan ilmiy-metodik kompleksni ishlab chiqishdir.

E.A. Zhezheraning so'zlariga ko'ra, ijtimoiy-madaniy kompetentsiya – bu nafaqat bilimlarni, balki xulq-atvor komponentlarni, shuningdek, shaxsiy xususiyatlarni aks ettiruvchi ijtimoiy-madaniy faoliyatga nazariy va amaliy tayyorgarlik o'rtasidagi munosabatlar deb aytgan [5].

I.A. Zimnyaya sotsial-madaniy kompetentsiyani “o'z mamlakati va o'rganilayotgan til mamlakatining milliy xususiyatlari to'g'risidagi ijtimoiy-madaniy bilimlar to'plamini kasbiy faoliyat jarayonida qo'llash qobiliyati va tayyorligi, shu bilan birga muloqot qobiliyatlari, empatiya(birga qayg'urish) kabi professional muhim fazilatlarini namoyon etishi” deb tushunadi [6].

N.G. Muravyeva fikrlari E.A. Zhezherning qarashlariga yaqin bo'lib, muallifning ta'kidlashicha, shaxsning boshqa odamlar bilan o'zaro munosabatda bo'lish qobiliyati va tayyorgarligi, mavjud bo'lgan va yangi semantik tajribaga ega kommunikativ faoliyatni amalga oshirish uchun turli xil axborot resurslarini ijtimoiy-madaniy kompetentsiya tarkibiga qo'shadi [7].

Shunday qilib, ijtimoiy-madaniy kompetentsiyaning mohiyati bir nechta tarkibiy qismlarning integratsiyasi bilan belgilanadi:

- nazariy bilim komponenti: o'rganilayotgan til mamlakati madaniyati, urf-odatlar, urf-odatlar va turmush tarzi, ijtimoiy xulq-atvor normalari va qoidalar to'g'risida barqaror bilimlarning mavjudligi;

- amaliy komponent: olingan bilimlarni muloqot jarayonida amalga oshirish qobiliyati; madaniyatlararo muloqotning to'liq ishtirokchisi sifatida harakat qilish, ma'lum ko'p madaniyatli muhitda qabul qilingan xulq-atvor qoidalariga muvofiq harakat qilish;

- qiymat-semantik komponent: milliy madaniyatning an'analari, urf-odatlar va qadriyatlarini tarjima qilish, uning sub'ekti va tashuvchisi sifatida harakat qilish qobiliyati;

- ko'p jihatdan shaxsning qadriyat xarakteri bilan bog'liq bo'lgan va ikki yoki undan ortiq ijtimoiy-madaniyatlarda umumiylik va farqlilikni aniqlash, ushbu o'xshashlik va farqlarni tahlil qilish va faol dialog tafakkurini shakllantirish qobiliyatiga asoslangan ijtimoiy muloqot komponenti.

Taqdim etilgan ta'riflar va aniqlangan differentsial xususiyatlarni hisobga olgan holda, biz quyidagi ta'rifni shakllantirishimiz mumkin: ijtimoiy-madaniy kompetentsiya – bu ijtimoiy-madaniy bilimlar hajmini o'zlashtirishda namoyon bo'ladigan shaxsning integrativ xususiyati, qabul qilingan xulq-atvor ko'rsatmalariga muvofiq harakat qilish, madaniy muhitda teng madaniyatlararo muloqotni o'tkazishga tayyorlik qobiliyatidir[8]. Mahorat o'z mamlakati va muloqotda ishtirok etayotgan mamlakatning milliy an'analari to'g'risida zarur ijtimoiy-madaniy bilimlarning mavjudligini anglatadi va tayyorlik esa madaniyatlararo muloqotda ishtirok etish holatini, og'zaki va noaniq vositalardan foydalanish qobiliyati va istagini ko'rsatadi. Shu munosabat bilan teng huquqli madaniyatlararo muloqot shaxsning ma'lum qadriyat xususiyatlarini, jumladan bag'rikenglik, xushmuomalalik, konstruktiv(ijodiy) muloqotga intilish va xorijiy madaniyatga hurmatni oshirishni o'z ichiga oladi.

I.A. Zimnyayaning izohlashicha, ijtimoiy-madaniy kompetentsiya kognitiv (bilim), motivatsion (kommunikativ o'zaro ta'sirga tayyorlik), qiymat-semantik (bilim mazmuni qadriyatga asoslangan munosabat), xulq-atvor komponentlarini (turli holatlarida muloqot tajribasi) o'z ichiga oladi [9].

E.F. Zirning fikricha, ijtimoiy-madaniy kompetensiyaga kognitiv (o'z madaniyati va o'rganilayotgan til madaniyatini bilish), aksiologik(ijodiy) (madaniyatga munosabatni baholash), shaxsiy-operativ (boshqa madaniyat vakillari bilan muloqot qilish qobiliyati), baholovchi-refleksiv (o'z-o'zini hurmat qilish va nazorat qilish) kiradi [10].

N.G. Muravyov ijtimoiy-madaniy kompetentsiya tarkibida uchta komponentni ko'rsatib o'tadi: kognitiv-axborot, ma'no shakllantiruvchi-aksiologik, kommunikativ-faollik [11].

I.A. Winter tomonidan taklif qilingan komponent kompetensiyasi asosida, E.F. Zeerom, N.G. Muravyovalarning ijtimoiy-madaniy kompetentsiya tuzilmasi vujudga kelgan. Ijtimoiy-madaniy kompetentsiyaning mazmun xususiyatlaridan va taklif qilingan ta'rifdan kelib chiqib, quyidagi tarkibiy qismlarni ajratib ko'rsatish kerak:

- kognitiv (o'z madaniyati va o'rganilayotgan til mamlakati madaniyati haqida bilim);
- kommunikativ-faollik (madaniyatlararo muloqotda sotsial-madaniy bilimlardan foydalanish qobiliyati, kompensatsiya mexanizmlari sifatida og'zaki va noverbal vositalarga ega bo'lish, ijodkorlik, mustaqillik);

- qadriyat-semantik (o'z va o'zga madaniyat qadriyatlari g'oyasi, qarashlari, shaxsning qadriyat munosabatlarining tarjimasiga e'tiborligi, bu esa o'zini bag'rikenglik, o'zaro tushunishda namoyon etadi).

- ijtimoiy muloqot (ikki tomonlama muloqotga e'tibor qaratish, ma'lum bir jamiyatda qabul qilingan xulq-atvor munosabatlaridan foydalanish, madaniyatlar muloqotini tashkil etish qobiliyati) [12].

Ijtimoiy-madaniy kompetentsiya tarkibini aniqlash uchun asos sifatida biz A.L. Busigina, T.V. Dobudko, A.K. Markova, O.V. Chureneva, T.A. Jukova va boshqalarning tadqiqotlarini oldik, chunki, bizning fikrimizcha, ijtimoiy-madaniy kompetentsiya tuzilishi ko'p bosqichli va ko'p qirrali tushuncha bo'lib, zamonaviy o'qituvchilar ta'limining muhim jihatlari aks ettiradi va to'rtta asosiy komponentni o'z ichiga oladi [13]. Ijtimoiy-madaniy kompetentsiya tarkibida dominant(ustivorlik)lar kognitiv (fikrlash) xususiyat bo'lib, u kasbiy bilim, madaniy ma'lumotlar, ijtimoiy-madaniy faoliyatni tushunishni nazarda tutadi. Shuningdek, muloqot ko'nikmalari va mahoratlari (ko'p madaniyatli muhitda og'zaki va og'zaki bo'lmagan aloqa vositalari) bilan ifodalanadigan kommunikativ jarayondir.

Ijtimoiy-madaniy kompetentsiyaning mazmunini tashkil etuvchi navbatdagi muhim jihat – bu kelajakda kasbiy va ijtimoiy-madaniy faoliyatda mutaxassis uchun zarur bo'lgan shaxsiy fazilatlarni shakllantirishga yordam beradigan hissiy va axloqiy komponent hisoblanadi. Biz o'z tadqiqotimizda shaxsning ijtimoiy-madaniy ongi va ijtimoiy-madaniy mas'uliyatiga alohida e'tibor qaratamiz.

Faoliyat komponenti ham ijtimoiy-madaniy kompetentsiya tarkibida muhim o'rin tutadi. Bu shaxsni ijtimoiy-madaniy faoliyatni amalga oshirishga rag'batlantirishga hissa qo'shadi, muloqot jarayonida yuzaga keladigan muammolarga javob berishga imkon beradi (muloqot jarayonida yuzaga keladigan psixologik to'siqlarni bartaraf etish, ularni tahmin qilish va oldini olish); ko'p madaniyatli muhitda o'zaro munosabatlarda ijtimoiy-madaniy muammolarni hal qilishning eng maqbul, ijodiy usullarini topish.

Oldingi ilmiy tadqiqotlarda ingliz tili sinflarida o'quvchilarning o'zaro ta'siri va hamkorligining ahamiyati va ijtimoiy o'rganishga qo'shgan hissasi haqida ko'p yozilgan. Bu kabi madaniyatga mos materiallar masalasi ham adabiyotlarda keng yoritilgan. Biroq, chet tili o'qitishda ijtimoiy va madaniy omillar to'g'risidagi ma'lumotlarni kiritish masalasi va uning kommunikativ kompetentsiya va kulturologik tushunishni oshirishdagi muhim roli haqida kamroq o'rganilgan. Albatta, talaba chet tili madaniyati bilan qiziqsa, ularning tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasi yanada ortadi, bu ijtimoiy-madaniy ta'limni yaxlitlash, sinfdagi o'zaro ta'sirni kuchaytirishi mumkinligini nazarda tutadi. Madaniyat va tilning dinamik tabiatini va ikkinchisi birinchisini qanday aks ettirishini, xususan, pragmatik xulosa chiqarish va asosiy til ko'nikmalarini ijtimoiy vaziyatlarga moslashtirish qobiliyatini o'rganish orqali, bu tuzilmalar o'rtasida aloqadorlik mavjudligini ko'rsatadi. Til ijtimoiy hodisalarni amalga oshirish uchun ishlatiladigan kod(belgi) ekanligini hisobga olsak, o'rganilayotgan mamlakatning madaniy va ijtimoiy qirralari haqida bilim beradigan, o'qitish amaliyoti talabalarga ona tilida so'zlashuvchilar bilan muloqot qilishda ijtimoiy va boshqa qiyinchiliklarni qanday qilib yengib o'tish bo'yicha bilim darajasini oshirishiga xizmat qiladi. Oxirgi tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, virtual texnologiyalar va boshqa onlayn manbalardan foydalanish, talabalarga madaniy manbalarni o'rganish imkoniyatini berish va simulyatsiyalarda o'zaro muloqot qilish, til muammolarini o'z tengdoshlari bilan hamkorlikda muhokama qilish ehtimolini oshiradi. Bu nafaqat, o'zaro ta'sirni rag'batlantiradi, balki til masalalari bo'yicha muammolarni hal qilish va muzokaralar olib borish usullarini rivojlantirishga yordam beradi. Buning aniq natijasi ularning kommunikativ va madaniyatlararo kompetentsiyasining yaxshilanishi va ta'lim muhitida o'zaro ta'siri va ijtimoiy hamkorligining oshishiga olib keladi. Shunday qilib, muallifning xulosasiga ko'ra, filologik va nofilologik sinflari va o'quv dasturlari standart yondashuv sifatida o'rganilayotgan madaniyatdan ijtimoiy va madaniy havolalarni o'z ichiga qamrab olishi kerak. Madaniyatga bo'lgan qiziqish rag'batlantirilsa, talabalar yanada faolroq va erkinroq muloqot qilishadi. Bundan tashqari, ular o'zlarining voqeligini aks ettiruvchi ijtimoiy kontekstda til ko'nikmalaridan foydalanishga bo'lgan ehtiyojini oshiradigan texnologiya orqali o'zaro ta'sirlarga ijobiy javob bera olishadi. Buning natijasi ishonch, motivatsiya va kulturologik tushunishning ortishi bo'lib, filologik va nofilologik sinflardagi ijtimoiy va madaniy elementlar o'zaro ta'sirni kuchaytirishga yordam berishi mumkinligiga isbotlaydi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, chet tilini o'qitishda ijtimoiy-madaniy kompetentsiyani shakllantirish ushbu komponentlarning izchil rivojlanishi bilan sodir bo'lishi kerak. Milliy chet tili madaniyati va jamiyatda qabul qilingan xulq-atvor namunalari, vaziyatga mos keladigan nutq formulalari, davlat tarixiga munosabat, oilaviy qadriyatlar, an'anaviy bayramlar va kundalik voqelik kabi kommunikativ ahamiyatga ega bo'lgan tarkibiy qismlar bilan tanishish, oqsoqollar va bolalar adabiyoti va san'at va boshqalarga murojaat qilish. Olingan nazariy bilimlar kelajakda xorijiy madaniyat tashuvchilari bilan muloqot jarayonida qo'llanilishi kerak[14]. Ko'rinib turibdiki, talaba o'rganilayotgan til mamlakati madaniyati haqidagi bilimlarni o'z madaniyati prizmasi(parallel, teng) orqali taqqoslash usulida idrok etadi, shunga ko'ra ular o'z voqeliklari bilan solishtirish asosida baholanadi. Madaniyat va madaniyat faktlariga ma'lum shaxsiy (sub'ektiv) munosabat shakllanadi va faqat oxirgi bosqichda tushunish, qabul qilish, qabul qilmaslik va foydalanishga tayyorlik paydo bo'ladi. Talaba mahalliy va xorijiy madaniyatni taqqoslash asosida madaniy almashinuv imkoniyatlariga duch keladi, o'xshash jihatlarini qayd etadi yoki o'ziga xos usullardan foydalangan holda xorijiy madaniyat yutuqlarini ijodiy qayta ishlash doirasida madaniyatlar

dialogi tug'iladi. Talabalarning ijtimoiy-madaniy kompetensiyasini universitetda o'qigan yillar davomida nafaqat o'qituvchilar tomonidan, balki o'quv dasturining barcha fanlari orqali ham bosqichma-bosqich va uzluksiz shakllantirish tizimining samarali ishlashini ta'minlash zarur bo'ladi va bo'lajak mutaxassislarning o'zini-o'zi ijodiy rivojlanishi uchun sharoit yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Martynov V.G. Razvitie innovationnoy obrazovatelnoy texnologii obucheniya studentov virtualnoy srede professionalnoy deyatelnosti // Vysshee obrazovanie segodnya. 2016. – № 5. – S. 4–5.
2. Sergeeva N.N. Inoyazychnaya kommunikativnaya kompetentsiya v sfere professionalnoy deyatelnosti: modul va metodika razvitiya // Pedagogicheskoe obrazovanie v Rossii. 2021. – № 6. – S. 148.
3. Minoranskaya N.S. Aktivnye metody obucheniya kak sredstvo formirovaniya vysokoy kompetentnosti spidiasta // Meditsinskoe obrazovanie va professionalnoe razvitie. 2019. – № 1. – S. 155.
4. Shimotsu-Dariol S., Mansson D.H., & Myers S.A. Students' Academic Competitiveness and Their Involvement in the Learning Process. Communication Research Reports. 2012. No 29. P. 312.
5. Djoldosheva A.B. Organizatsiya samostoyatelnoy raboty studentov kak sredstvo formirovaniya professionalnyh kompetentsiy // Prioritetnye napravleniya razvitiya nauki i obrazovaniya: materialy XI Mejdunar. nauch. – prakt. konf. (Cheboksari, 27 noyabr 2016-yil). V 2 t. T. 1 / redkol.: O.N. Shirokov [va boshqalar]. Cheboksary: TNS «Interaktiv plyus», 2016. – № 4 (11). – S. 116.
6. Zimnyaya I.A. Pedagogicheskaya psixologiya. Uchebnik dlya vuzov. Izd. vtoroe, dop., ispr. va pererab. M.: Izdatelskaya korporatsiya «Logos», 2000. – S. 127.
7. Muraveva N.G. Ponyatie sotsiokulturnoy kompetentsii v sovremennoy nauke i obrazovatelnoy praktika // Vestnik Tyumenskogo gosudarstvennogo universiteta. gumanitarnye issledovaniya. Humanitates. 2011. – № 9. – S. 139; Jejera E.A. Formirovanie sotsiokulturnoy kompetentnosti kursantov vyshix voenno-uchebnyx zavedeniy v protsesse izucheniya gumanitarnyx disziplin: avtoreferat dis. ... kand. ped. soat: 13.00.08 / E.A. Jejera. Chelyabinsk, 2008. – S. 8.
8. Makarenko O.V. Interaktivnye obrazovatelnye texnologii v vuze // Vysshee obrazovanie v Rossii. 2015. – № 10. – S. 136.
9. Zimnyaya I.A. Pedagogicheskaya psixologiya. Uchebnik dlya vuzov. Izd. vtoroe, dop., ispr. va pererab. M.: Izdatelskaya korporatsiya «Logos», 2000. – S. 128.
10. Zeer E.F. Psixologiya lichnostno orientirovannogo professionalnogo obrazovaniya. Ekaterinburg: Izd-vo Ural. gos. prof.-ped. un-t, 2000. – S. 117.
11. Muraveva N.G. Ponyatie sotsiokulturnoy kompetentsii v sovremennoy nauke i obrazovatelnoy praktika // Vestnik Tyumenskogo gosudarstvennogo universiteta. gumanitarnye issledovaniya. Humanitates. 2011. – № 9. – S. 139.
12. Orlova E.A. Vedenie v sotsialnuyu i kulturnuyu antropologiyu. M.: Nauka, 2020. – S. 72.
13. Jukova T.A. Pedagogicheskaya texnologiya formirovaniya sotsiokulturnoy kompetentnosti budushchix uchiteley: avtoreferatdis. ... kandidata pedagogicheskix nauk: 13.00.08. Samara. 2007. – S. 10.
14. Kalinkovskaya S.B. Model interaktiv uchebnogo protsessa v obrazovatelnoy sisteme vysshey shkoli // Alma mater. 2019. – № 4. – S. 40–43.